

Svetová sci-fi senzácia! Fascinujúci ponor do desivej budúcnosti

RAY NAYLER

HORA V MORI

Ljndeni

Hora v mori

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Ray Nayler

Hora v mori – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA**

HORA V MORI

RAY NAYLER

HORA V MORI

Z angličtiny přeložil
Michal Jedinák

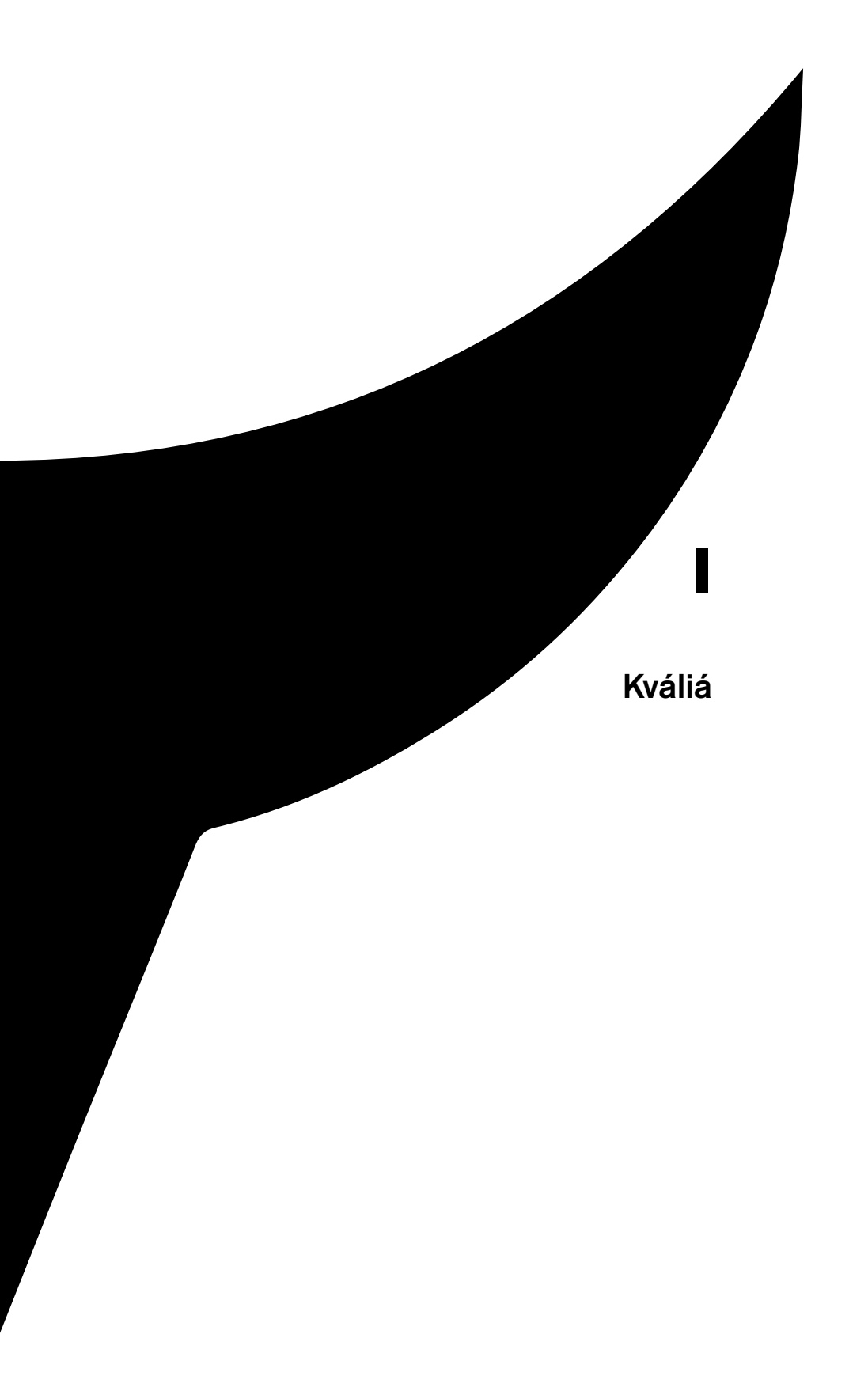
Ljndeni

Pre Anyu a Lydiu

I

Kvália

Živé nervové sústavy nepoznajú ticho. Cez naše neuróny v každom okamihu existencie prúdi elektrická symfónia komunikácie. Sme na ňu stavaní.

Iba smrť prináša ticho.

– Ha Nguyenová, PhD., *Ako myslia oceány*

Noc. Tretí obvod Hočiminovej autonómnej obchodnej zóny.

Z plastovej markízy kaviarne sa lial dážď. Pod ňou sa uprostred kuchynských výparov a ľudskej vravy prepletala po medzi stoly obsluha s miskami horúcej polievky, pohármi ľadovej kávy a fľašami piva.

Za závojom dažďa sa mihali elektrické skútre ako svetielkujúce ryby.

Na ryby radšej nemysli.

Lawrence upriamil pozornosť na ženu oproti sebe, ktorá si otierala paličky o mesiačik limetky. Farebný odlesk maskovacieho štítu pred jej tvárou sa mihotal a menil tvar.

Ako niečo pod vodou...

Lawrence si zaboril nechty do dlane. „Prepáčte, nemá to iný režim?“

Žena upravila maskovací štít. Odlesk sa ustálil na nevýraznej napodobenine ženskej tváre. Lawrence pod ňou rozoznával nezreteľný obrys jej skutočných črt, akoby plávali pod hladinou.

Akoby plávali...

„Toto nastavenie zvyčajne nepoužívam.“ Oscilácie štítu premenili jej hlas na monotónny. „Tváre pôsobia neprirodzene. Väčšina ľudí uprednostňuje farebné škvrny.“

Zdvihla k ústam paličky. Rezance prenikli cez nepravidelne blikajúci povrch digitálnych pier. Za nimi uvidel náznak skutočných pier a zubov.

Nepozerať sa na ňu. Hovor. „Takže môj príbeh. Preto sme tu. Na súostrovie som pricestoval pred desiatimi... nie, jedenástimi rokmi. Predtým som pracoval v potápačskom centre v Nha Trangu. Na Con Dao boli v čase môjho príchodu iba dve predajne pre potápačov – jedna pri luxusnom hoteli pre západniarov, druhej, menšej, sa veľmi nedarilo. Vykúpil som ju. Za pár šúp. Con Dao bolo ospalé miesto s nízkou hustotou obyvateľstva a takmer bez turistov. Miestni verili, že tam straší.“

„Straší?“

„Kedysi tam stálo väzenie. Na cintorínoch ležia generácie disidentov umučených na smrť tou či onou vládou. Zlé miesto na podnikanie? Možno. Ale dosť dobré, ak ste chceli viesť nenáročný život. Malo, pravdaže, svoje nevýhody – a nie málo. Formálne patrilo celé súostrovie – súš aj voda – pod Globálny chránený park. Nesmeli sa v ňom loviť ryby a nemohlo sa tam poľovať. Raz za rok prišli ľudia z kontrolného orgánu OSN a spísali správu o jeho stave. V skutočnosti sa tam neustále premávali rybárske lode. Vlečné siete sa zachytávali na útesoch, na lov používali kyanid aj dynamit. Správcovia rezervácie boli do jedného skorumpovaní. Pri ich platoch sa tomu ani nedalo čudovať. Predávali korytnačie vajcia, endemické ryby, skrátka všetko, čo sa im dostalo pod ruku. Miestni obyvatelia s nimi spolupracovali – harpúnovali ryby a zbierali mäkkýše. Môj pomocník Son sa potápal bez dýchacieho prístroja.“

„Kde je teraz?“

„Povedal som vám, že neviem. Po evakuácii sme stratili kontakt.“

„V deň incidentu bol s vami na lodi?“

„Áno, práve som sa k tomu dostával.“ *Skôr si sa tomu vyhýbal.*

„Vrak je šesťdesiatmetrová thajská nákladná loď s oceľovým trupom. Potopila sa koncom dvadsiateho storočia. Ide o jediný vrak

vo Vietname dostupný pre potápačov. Leží iba dvadsať metrov pod hladinou, ale podmienky sú zvyčajne zlé: silné prúdy a zlá viditeľnosť. Potápanie je vhodné iba pre zákazníkov, ktorí vedia, čo robia. Na Con Dao takých veľa nenájdete, preto sme pri vraci ku niekoľko rokov neboli. Ponorili sme sa ráno, mimo sezóny. Viditeľnosť bola mizerná, zhruba dva metre, ale chlapík chcel zísť k lodi. Skočili sme do vody a zamierili ku dnu. Sprevádzal som ho iba ja.“

Lawrence sa odmlčal. „Trochu to dramatizujem, ale v skutočnosti na tom nič dramatické nebolo. Bežná rutina. Narážali do nás kalmáre a kobie. Viditeľnosť bola pod psa. Kúsok od vraku som sa rozhodol ponor odvolať, ale keď som sa obrátil, chlap bol preč. Nie je na tom nič čudné, pri slabej viditeľnosti k tomu dochádza často. Dôležité je zostať na mieste. Keby ste sa ich vybrali hľadať, ľahko stratíte orientáciu.“

Lenže po piatich minútach ma premohli obavy. Vracal som sa popri zábradlí potopenej lode. V duchu som si opakoval, že vedel, čo robí. Nevplával by do vraku bezo mňa. Žeby sa mu pokazil výstroj? Alebo si zmyslel, že sa vynorí?

Vynoril som sa a čakal som, že ho nájdem na hladine. Zakričal som na Sona na lodi, zisťoval som, či ho videl. Nič. Znova som sa potopil.

Chytala ma panika. Podmienky dolu sa zhoršovali, z mútnej vody sa vynárali tmavé obrysy. Pred zrakom mi krúžili ryby. Napokon som vplával do vraku. Inde byť nemohol. Našiel som ho pomerne rýchlo. Nedostal sa ďaleko: telo mal zakliesnené pod lávkou v hlavnej časti nákladného priestoru. Na spánku mu zivala rana, ryby si už z neho odnášali kúsky mäsa.

Vytiahol som ho na povrch. Son trval na resuscitácii, ale ja som vedel, že muž je mŕtvy. Bolo po ňom, už keď som ho našiel.“

„Ako podľa vás zomrel?“

„Rana ho nezabila – bola iba povrchová. Utopil sa, lebo mu niečo ukradlo regulátor, masku, tlakovú fľašu, skrátka všetko.“

Keď prišiel o výstroj, pravdepodobne si v panike udrel hlavu a stratil vedomie. Bez masky a regulátora by dlho neprežil.“

„A čo jeho regulátor, tlaková fľaša a maska? Našli ste ich?“

Bezvýrazná tvár ako rozmazaná fotografia a monotónnosť upraveného hlasu vrátili Lawrencea na ostrov. Dookola opakoval svoj príbeh: správcom rezervácie, polícii, reportérom. Čelil obvineniam, nedôvere a napokon ľahostajnosti.

„Nikdy sa nenašli.“

„Ale vrak ste prehľadali.“

„Nie. Klamal som.“

„Nepovedali ste pravdu?“

„Nemohol som sa vrátiť dole. Polícii som povedal, že jeho výstroj sme hľadali, prezreli sme celý vrak, ale... Nešiel som späť. Báľ som sa. Dôsledné pátranie nikdy neprebehlo.“

Žena sa zháčila. „Rozumiem. Čo ste urobili potom?“

„Konkurenčné centrum využilo smrť na odlákание mojich zákazníkov. Obchod upadal. Ale napokon na tom nezáležalo. Tri mesiace po incidente sa začala evakuácia. Mimochodom, som rád, že ste kúpili ostrov. Teraz mám aspoň istotu, že bude chránený. Na Con Dao som poznal každý centimeter – každý koralový útes, ktorý zničili, každú načierno ulovenú rybu. Takto je to lepšie. Všetkých odtiaľ vyženite a uzavrite celé súostrovie. Strážte ho. Je to jediný spôsob ochrany. Bol som medzi prvými, ktorí prijali vašu ponuku a odišli. Dostal som štedrú kompenzáciu a nový začiatok. Možno som mal šťastie.“

Možno. Po ceste v daždi z kaviarne si tým však Lawrence nebol celkom istý. Tamarindy šumeli vo vetre. Pláštenku mal na boku roztrhnutú, cítil, ako sa mu na oblečení rozširuje vlhký fľak a chladí ho na koži.

„Čo ste videli?“ Všetci mu kládli tú istú otázku – správcovia, polícia aj reportéri. *Čo ste videli?*

Nič. Nevidel vôbec nič. No nemohol sa zbaviť pocitu, že niečo videlo jeho.

Ten pocit ho všade sprevádzal. Súostrovie opustil bez námietok. Lenže odísť nestačilo. Pocit sa vrátil, kedykoľvek myslel na oceán.

Con Dao bol jeho domov – prvý v živote. Incident na lodi ho oň pripravil. To bol príbeh, ktorý chcel vyrozprávať. Lenže žena z DIANIMY by mu aj tak nerozumela.

Bola vlastne z DIANIMY? Ani raz to nepovedala.

Nezáležalo na tom. Možno bola z DIANIMY, možno z konkurenčnej spoločnosti. V autonómnej obchodnej zóne sa to hemžilo korporáčnymi špiónmi a medzinárodnými sprisahaniami.

Pred týždňom zašiel do Vung Tau k oceánu. Vodu nevidel celé mesiace a povedal si, že je načase znova si zaplávať. Z mora vyšiel, skôr ako mu vlny siahali po pás, dal si drink v plážovom bare, vrátil sa do izby a predčasne sa odhlásil z hotela.

Nikdy viac sa nebude potápať.

Vrátil sa do malého bytu v treťom obvode, odkiaľ bude sledovať, ako sa „štedrá kompenzácia“ od spoločnosti DIANIMA neustále zmenšuje, zatiaľ čo mu budúcnosť uniká pomedzi prsty.

Dva bloky od kaviarne ho zovreli kŕče a Lawrence sa zvalil na chodník. Zastal pri ňom skúter. Dotkli sa ho cudzie ruky. Ženský hlas sa opýtal: „Ste v poriadku, pane?“

Videl rozmazane, svet sa mu pred očami zúžil na dažďové reťaze. „Zavolajte pomoc. Prosím.“ Potom uvidel v ruke ženy injektor.

Na ceste sa mihali skútre, jazdcov aj motorky zakrývali pláštenky. Lawrenceovi padal do otvorených očí dážď.

Znova bol pri vraku. Z kalnej vody sa vynárali obrysy... rozmazané tvary, ktoré sa v jeho mysli menili na čosi iné...

Vyšli sme z oceánu a žijeme iba vďaka tomu, že
v sebe nosíme slanú vodu – v krvi aj v bunkách.
Náš skutočný domov je more. Preto nás pobrežie
tak upokojuje: stojíme na mieste, kde sa lámu
vlny, ako vyhnanci, ktorí sa vracajú domov.

– Ha Nguyenová, PhD., *Ako myslia oceány*

2

Kužele pristávacích svetiel vrtuľového dronu sa zarezávali do šikmého dažďa a kĺzali po sčerenej morskej hladine. Prehrýzli sa cez pás mangrovníkov a zaplavili asfaltový povrch letiska.

Zem bola úplne tmavá. Zvyšky naklonenej pristávacej dráhy zaberali väčšinu úzkeho pásu ostrova. Kruh pristávacej plochy pre vrtuľníky vyzeral ako bledá šmuha. Líniu stromov lemovali prastaré hnijúce lietadlá. Plastový obklad steny hlavného terminálu sa zlúpал ako šupiny z mŕtvej ryby.

Hexakoptéra sa naklonila na záverečný zostup. Zvrtla sa a s myknutím pristála, ľahostajná k ľudskému pohodliu, ale efektívna. Rotory zastali. Dvere sa otvorili ako krídla.

Ha začula kakofóniu hmyzu v džungli a pokrikovanie makakov. Vietor šibal dážď do kabíny. Z úložného priestoru vytiahla svoju výbavu. Motory s praskaním chladli.

Medzi stromami žiarila nevýrazná aureola reflektorov: jej privítací výbor. Svetlá na drone zhasli. Ha rozoznala mesiac v splne, napoly zakrytý cirusmi. Kumuly viseli nízko nad ostrovom a polievali tropické lesy.

Ha sa nadýchla, zažmurkala, aby sa jej oči prispôsobili tme. Vysielačka v hexakoptére zaškrečala: „Pozemný transport je na ceste. Odstúpte od hexakoptéry.“

Pozbierala tašky a bežala sa schovať pod prístrešok letiskovej budovy. Svetlá hexakoptéry sa opäť zažali. Dron sa vzniesol a odletel pod takým uhlom a takou rýchlosťou, pri ktorých by človek stratil vedomie. O niekoľko sekúnd zmizol v oblakoch.

Pozemný transport zabezpečovalo obrnené vojenské vozidlo s automatickým riadením, so spevnenými kruhovými okienkami a nadrozmernými segmentovými pneumatikami bez vzduchu.

Kabínu upravili pre väčšie pohodlie, vypchaté steny tlmili hluk a otrasy panciera. Palivové články boli dosť tiché, ale prevodovka kvílila a vysielala do transportéra čudné vibrácie. Ha stlmila vnútorné osvetlenie.

Hrubé vrstvy skla a polykarbonátu v okienku skresľovali okolie. Ha cezeň sledovala zvlnenú bariéru džungle, ktorá zvierala úzku cestu. Zarastené čistiny boli posiate rozvalinami múrov, kedysi mohli byť súčasťou pevností. Alebo mlynov či tovární. Nedalo sa to určiť. Na morskej hladine sa vlnil odraz mesiaca.

Transportér vošiel do tmavého mesta stlačeného medzi lešom a oceánom. Ťažké strechy francúzskych koloniálnych stavieb s červenými škridlami sa leskli dažďom, štukové omietky pokrývali flaky tropickej vlhkosti. Okenice boli pozatvárané, záhrady zarástli machom a popínavými rastlinami. Tu a tam narušila jednotlianosť brutalistická komunistická architektúra: stredná škola alebo administratívna budova komunistickej strany. Betónové monštrá oblepené mokrymi lišajníkmi pôsobili v noci úplne bezfarebne.

Cez deň dominovali opustenému mestu nepravideľné, odlupujúce sa škvrny pastelových tónov. Ulice s roztrúsenými zvyškami zelene – listov, spadnutých konárov, toboľiek a ovocia – lemovali fikusy s kmeňmi namaľovanými blednúcou bielou farbou.

Vozidlo odbočilo na bulvár, ktorého jednu stranu tvorila pobrežná hrádza. Reflektory našli dve opice; ako malé deti sa bili o pochybný poklad. Na kraji mesta vystriedali domy chatrče s prehnutými strechami, ktoré už napoly rozobrali úponky popínavých rastlín.

Cesta kopírovala pobrežie. Naľavo klesal terén ku skalám, za nimi sa v mesačnom svetle vzdúvaliorské vlny. Vo vode sa hrbili čierne siluety menších ostrovov. Chrbtica hlavného ostrova, zarastená stromami, sa dvíhala napravo od cesty.

Svetlá na striedkach pagody, ktorá sa krčila pri úbočí, naznačovali, že na opustenom súostroví existuje život. Pravdepodobne sa však rozsviecovali automaticky ako maják pre turistov, ktorí sa sem nikdy nevrátia.

Výskumnú stanicu zriadili na pozemku osirelého hotela, biela päťposchodová budova stála na zlom mieste tesne v závetrí najveternejšej časti ostrova. Hotel sa vynímal medzi krovínami nasvietenými výkonnými reflektormi. Priečelie zahaloval tieň, okná boli tmavé. Prístupová cesta viedla k bezpečnostnému pásu obohanému dvojitém oplatením s ostnatým drôtom.

Ploty boli svetlé a nové, ale hotel musel spustiť dávno pred evakuáciou ostrova. Z rozbitých okien na horných poschodiach viseli potrhane závesy. Po fasáde sa spúšťali pruhy vlhkosti a plesne.

Transportér zastal pred dvojitou bránou.

Od budovy sa oddelila postava v pláštenke a vykročila k bráne. Prvú odsunula, vozidlo prešlo do kontrolného pásma. Brána sa za ním zavrela a vpredu sa otvorila druhá. Transportér cez ňu vošiel do priestoru za hotelom, na terasu z rozbitých terakotových dlaždíc pokrytú vejárovitými listami cudzorodých paliem, ktoré rástli v okolí hotela.

Terase dominoval výstredný bazén plný rias a buriny. Kedysi bol pravdepodobne napustený slanou vodou. Takéto bazény boli populárne, lebo umožňovali hotelovým hosťom plávať v oceáne bez toho, žeby tí doň namočili jediný prst. Transportér vylakal nejakého tvora v bazéne a zviera zmizlo vo vode.

Vedľa bazéna stáli dve prenosné laboratória veľkosti štandardných lodných kontajnerov, ktoré tam zložil nákladný dron. Vyzerali ako priemyselná verzia hotelových prístreškov.

Dvere na vozidle sa odsunuli. Dovnútra padali svetlom zaliate kvapky. Naklonila sa k nej postava v nepremokavej pláštenke. V tieni kapucne sa črtala ženská tvár – podlhovasté, široké lícne kosti, tmavé oči obrátené nahor. Po lícach jej stekal dážď. Žena vyštekla vetu v neznámom jazyku. Vzápätí z prekladača na jej golieri, odolného voči vode a takisto voči otrasom, prehovoril nevýrazný oficiálny hlas staničnej hlásateľky:

„Vitajte na vysunutej výskumnej základni Con Dao. Menujem sa Altantsetsegová. Najatá pomocná stráž. Beriem vaše tašky. Počasie sa posralo.“

Ha zaklípala očami. Na okamih chcela vyprsknúť do hysterického smiechu – mala za sebou dlhú cestu.

Altantsetsegová sa na ňu zadívala, potom vyslovila vetu v rodnom jazyku, ktorý pripomínal prekážkovú dráhu zo spoluhlások. „Prekladač nesúloží správne?“

„Nie, slúži dobre. Dá sa mu rozumieť.“

„Tak sa pohybujeme.“

Žena sa nad ňou týčila, merala najmenej dva metre. Ha si všimla pušku – Altantsetsegová mala cez plece prehodenú zbraň s praktickou krátkou hlavňou.

Pršalo hustejšie. Bez kvílenia motora transportéra a hrubého panciera, ktorý tlmil zvuk, počula hvízdanie vetra v korunách paliem, kvákanie a škrekot zvierat v tme aj hukot neviditeľných vĺn na pláži pod hotelovou terasou. To všetko na pozadí statického šumu dažďa.

Kráčali rýchlo a zhrbené, aby im kvapky nebičovali tváre. Na tejto strane hotela svietilo na prízemí a na prvom poschodí niekoľko lúčov. Otvorené sklenené dvere do vstupnej haly podopierala prasknutá betónová váza.

Altantsetsegová viedla Ha po pustom vestibule. Na stoloch boli vyložené práchnivejúce stoličky, vlhké pohovky s hrubým čalúnením sa zhlučkovali do kruhov, v ktorých konverzácie umŕkli

už dávno. Niekoľko stolov stálo v uvoľnenom priestore uprostred haly. Okolo nich boli rozložené debny s výbavou, poľná kuchyňa, kávovar, elektronika. Obytný kútik v priestrannej sále zo syntetického mramoru.

Ha dostala izbu na prvom poschodí. Kráľovský apartmán páchol vlhkosťou a stuchlinou, ale bol čistý. Altantsetsegová jej zložila tašky za dvere a odišla.

Ha už celé hodiny túžila po sprche, ale teraz sa zvalila na posteľ, ani sa predtým nevyzliekla. Aspoň jej dali čisté obliečky.

Znova sa jej snívalo o sépii.

Koža odpočívajúceho hlavonožca niekedy
mení farbu a štruktúru bez zjavného vedomého
úmyslu – akoby sa na jej povrch premietal
elektrochemický prúd myšlienok zvieraťa.
V takomto stave je ako myseľ zbavená tela,
ktorá sa vznáša v otvorenom oceáne.

– Ha Nguyenová, PhD., *Ako myslia oceány*

3

V sne Ha nikdy nevidela sépie v plnej kráse – ako žiaria, svetielkujú, ich koža mení farby ako živý kaleidoskop a chápadlá signalizujú hrozbu alebo zvedavosť. Nie. V sne sa ponárala za sykotu dýchacieho prístroja. Klesala do kalcitovo sivej hĺbočiny. Do vody zakalenej atramentom, znečistenej unášanými tmavými pavučkami. Zostupovala ku dnu so skalami roztrúsenými vo vrstvách naplavenín.

Vajíčka sépií boli rozptýlené v kamenných puklinách. Embryá vo vajíčkach žiarili ako prúžky svetla uväzneného v blaniťoch obaloch.

Nemali by tu ležať také odhalené: sépie ukladali svoje vzácne vajíčka na chránené miesta pod skalami. Muselo sa tu udiť niečo strašné.

Nad vajíčkami sa vznášala obrovská samica, ktorá ich strážila. Ha si ju vo vode mútnej od bahna a atramentu spočiatku nevšimla. Vylakane sa strhla, ale sépia na ňu nereagovala. Plávala tvárou v tvár potápačke, no nevidela ju.

Zomierala. Biele telo pokrývali flaky mŕtvolnej sneti. Koža, ktorá nehrala zdravými farbami a vzormi, vyzerala nahá a zraniteľná.

Sépie mala odtrhnutých niekoľko chápadiel, jedno sa bezvládne vznášalo v miernom prúde.

Skaly tu boli usporiadané do voľného kruhu ako roztrhnuté hradby. Výčnelky evokovali rozbitú dlažbu veží, pukliny boli strielne pre lukostrelcov. Pod prevismi kameňov Ha videla ďalšie tri sépie. Aj ony prišli o väčšinu kože a chýbali im chápadlá. Plávali ako príznaky hlavonožcov s nezdravo perleťovým povrchom a sledovali okolie. Zvyšky kože im križovali bleďočervené siete ako mapa mŕtvych spojení.

Potom sa prvá sépia, ktorú Ha videla, spustila k vajíckam. Potrhaný plutvový lem bol slabý. Vyzeralo to, akoby do prístavu vplávala loď duchov s poškodenými plachtami. Samica jedným zo zostávajúcich chápadiel pohladila vajíčko. Škrvy na koži sa jej rozžiarili bleďožltou farbou. Na pohyb a zmenu farby musela vynaložiť nesmierne úsilie.

Vo vajíčku zablikalo tlmené svetlo.

Sépie zamierila k hladine. Ha plávala vedľa nej. Keď míňali zvyšné tri pod skalnými výčnelkami, Ha cítila, že medzi nimi niečo prebehlo: slabé zachvenie. Uznanie? Pochopenie? Alebo rozlúčka? Samica špirálovito stúpala a nechávala za sebou atramentovú stopu ako dym z motora pokazeného lietadla, ktoré sa namiesto padania dvíha k oblohe.

Na hladinu, do sveta intenzívneho slnečného svetla, chaotických zvukov a sčerených vĺn, vyplávali naraz.

Sépie sa nehýbala a Ha vedela, že je mŕtva, ale napriek tomu k nej priplávala, chytila ju, stiahla si rukavicu a hladila jej dobitú hlavu a dotrhané chápadlá.

Nad vodou krúžili čajky, vrieskali a čakali, kým Ha opustí jedlo, ktoré spozorovali. Ha plávala k člnu, sépiu držala v náručí ako utopené dieťa.

Zobudila sa ako zakaždým s tvárou mokrou od slz.

Výjav v spánku bol zároveň snom aj spomienkou. Nevedela už rozlíšiť, ktoré je ktoré. Naozaj na tom mieste bola. Ale atrament bol hustejší, nie? Ako tmavá prikrývka na chrbte dobitej sépie. Ha na tom osamelom mieste bola, videla starú sépiu, ktorá sa

vznášala pokojne ako mních pod rozbitými rímsami ich hradu. Ale vajíčka nežiarili. Nebolo to možné. A zomierajúca samica sa nevznášala k hladine ako zostrelené lietadlo.

Jej myseľ sa znova a znova vracala k spomienkam na to miesto. Scéna sa však zakaždým zmenila. Deformovala sa a po každom opakovaní sa čoraz väčšími vzdalovala od pravdy? Alebo sa k nej, naopak, pomaly približovala?

„Plačeš. Opäť sa ti sníval ten sen?“

Ha sa posadila. Hoci si na to nespomínala, v noci musela rozložiť terminál a položiť ho na nočný stolík. Alebo ho nastavila, aby sa v stanovený čas rozložil sám?

Dvadsaťsten stál na nožičkách podobných origami a z kruhového otvoru prúdilo svetlo. V jeho kuželi stál pri nohách postele Kamran a pil zo šálky, v ktorej nemohlo byť nič iné ako káva.

Cez golier jeho košeľe videla obrys dverí. Cez topánky mu presvital koberec.

„Áno. Stále ten istý.“

„Musíš to pustiť z hlavy, Ha. Zabudni na minulosť. Nemohla si nič urobiť.“

Niečo urobiť mohla a aj to vedela. Ba niečo mohla aj neurobiť. Lenže Kamran jej nikdy nedovolí, aby si čokoľvek vyčítala – alebo za niečo prevzala zodpovednosť. Nemalo zmysel znova sa s ním o tom prieť, aj tak by sa to zasa skončilo pri „musíš to pustiť z hlavy“.

Radšej zmenila tému.

„Kde si?“

„V labáku.“

„Po druhej nadržanom! Prečo ešte pracuješ?“

Kamran pokrčil plecami. „Prestaň mi vyčítať upírske zvyky, prosím. Aká bola cesta?“

„Dlhá. Z Hočiminovej autonómnej obchodnej zóny sme odlietali v búrke. Pilot dronu bol necitlivý darebák, cestou na Con Dao som vracala.“

„A podarilo sa ti s ňou stretnúť?“

„Myslíš s doktorkou Mínevudóttirovou-Chanovou? V Hočiminovom Meste? Nie. Je v Osi SF-SD, dokončuje skupovanie pobrežných výskumných ústavov. Povedal mi to jej zástupca. Doslova iba to – ani slovko navyše. Okolo všetkého robia tajnosti. Alebo ľudia sami nevedia, čo sa deje. Zástupca ma informoval, že tímlíder ma po príchode na Con Dao so všetkým oboznámi.“

„A oboznámil?“

„Zatiaľ som ho nestretla.“ Ha medzitým vstala. Motala sa po izbe, prehrabávala sa v taškách a hľadala čisté šaty. V jednej chvíli prešla Kamranovi cez nohu.

„Prepáč.“

„Ledva som to cítil,“ odvetil.

„Musím ti porozprávať o žene z bezpečnostnej služby, ktorá ma včera privítala.“

„Neviem sa dočkať,“ povedal Kamran. „Ale teraz nie. Si rozrušená, vidím ti to na tvári. Najskôr sa potrebuješ udomáčniť, zorientovať sa na novom mieste. A ja musím využiť čerstvý prídel kofeínu.“

„Ty musíš ísť hlavne domov a do postele. Vyhýbaš sa bytu?“

Kamran odvrátil zrak. „Možno.“

„Nieže to s tou sentimentálnosťou preženieš a začneš prespávať pod stolmi v laboratóriu.“

„Choď sa osprchovať. Si špinavá, vlasy máš celé mastné.“

„Ďakujem, lichotník.“

„Kedykoľvek.“

Kamran zablikal a zmizol bez rozlúčky, ako mal vo zvyku.

Rozumieme kódovaniu genetických sekvencií,
skladaniu proteínov pri tvorbe buniek v tele
a dokonca vieme veľa aj o tom, ako epigenetické
spínače riadia tieto procesy. Napriek tomu
stále netušíme, čo sa stane, keď prečítame
vetu. Zmysel nie je neurónový kalkul v mozgu,
precízne atramentové škvrny na stránke alebo
svetlé a tmavé body na obrazovke. Zmysel nemá
hmotnosť ani náboj. Nezaberá nijaký priestor –
a predsa má nesmierny význam.

– Ha Nguyenová, PhD., *Ako myslia oceány*

4

V provizórnej kuchyni sedela Altantsetsegová a jedla vajíčko uvarené natvrdo. Stôl bol zaprataný časťami rozobratej pušky, handrami, niekoľkými terminálmi a rozličnými elektronickými súčiastkami. Altantsetsegová mala oblečenú tmavomodrú kombinézu. Na pleciach a na hrudi boli našité pásiky so suchým zipsom na identifikačné odznaky, ale bez insígnií. Čierne vlasy s roztrúsenými fliačkami sivej mala ostrihané takmer dohola. Mohla mať medzi tridsaťpäť a štyridsať rokov, alebo aj viac. Ruky jej zhrubli vekom a od práce. Líniu vlasov na ľavej strane tváre jej lemovalo niekoľko tmavých škvrn. Ľahko by sa dali pomýliť s materskými znamienkami, ale Ha poznala viacerých vojnových veteránov, preto vedela, že sú to jazvy po šrapneloch.

Vôňa čerstvej kávy prekryla vo vstupnej hale zápach oleja na zbraň, ozónu, plesne a zanedbanosti. Oknami prenikalo ranné svetlo zo zamračenej oblohy, tiež slaná vôňa mora a rybacy. Altantsetsegová kývla bradou na misu s vajíčkami a kopu hriankov pri kávovare.

„Ďakujem.“ Ha si naliala kávu do jedného z poltucta poločístých hrnčekov. Ohrievacie teleso pod kanvicou dobre nefungovalo, káva bola vlažná. Vypila ju na jeden hlt. Zobrala si vajíčko, ale nesadla si. Uprostred zátiašia s výzbrojou, škruhinami a omrvinkami ležal prekladací prístroj.

„Tímlíder?“ spýtala sa Ha.

Altantsetsegová prižmúrila oči, potom prikývla a mykla palcom smerom k terase a pláži.

„Dobré ráno.“

Altantsetsegová pokrčila plecami, vyslovila čosi, čo znelo ako „Zajmi hlúb“ a vaľkala po stole ďalšie vajíčko, aby ho zbavila škru-piny.

Ha siahla do malého papierového vrecka, ktoré držala v ruke, a vybrala z neho makarónku. Položila ju pred Altantsetsegovú.

Žena sa pozrela na koláčik a vrhla na Ha spýtavý pohľad. Ha jej expresívnou pantomímou naznačila, že ho má zjesť.

„Makarónka.“ Prstom ukázala na seba. „Ja som ich upiekla. Darček.“

Altantsetsegová ju sledovala s nezmeneným výrazom.

„Žartujem. Nepečiem. Kúpila som ich v autonómnej zóne, ale sú chutné.“

Odišla, kým Altantsetsegová si naďalej podozrieavovo obzerala žltohnedý kokosový koláčik.

Ha kráčala po popraskaných dlaždiciach hotelovej terasy a jedla vajíčko. Tímlíder, vysoká, štíhla postava na pláži, stál chrbtom k nej. Keď prechádzala popri bazéne, jeho tajomný obyvateľ sa zvrtol a čľupol do vody.

More bolo pokojné. Zvlnená hladina odrážala svetlomodré a citrónovožlté tóny ranného oparu ako záves vo vetre.

Len čo sa k nemu Ha priblížila, tímlíder sa obrátil.

Prudko zastala, len-len že sa nepotkla na piesku, a papierové vrecko jej takmer spadlo na zem. Tímlíder držal v dlhých rukách niekoľko mušlí rôznych veľkostí. Počkal, kým sa Ha spamätá.

Ha predtým pozerala na strope hotelovej izby rozhovor. Popularizátor vedy, ktorý robil všetko od detských programov po dokumenty, spovedal tohto človeka... Nie – túto bytosť. Evrima.

Tímlíder, ktorý pred ňou stál, bol Evrim. Nečakala, že v živote nejakého stretne. Človek ich zvyčajne vídaval na obrazovke

zrkadla v kúpeľni, na stropce alebo na špinavom okne metra. Bytosti, ktoré vyzerajú a rozprávajú ako ľudia, ale žijú v inej dimenzii. Patria do prízračného sveta, do ktorého sa nedá vstúpiť. Do krajiny, v ktorej sa odohrávajú úžasné veci, krajiny úplne odlišnej od všedného sveta, z ktorého sa na nich dívate. Ani by vám nenašlo, že raz jedného stretnete. Že je to možné. A predsa tu bol.

Evrím vystrel ruku.

„Veľmi ma teší. Čakal som na váš príchod.“

Slabo mu ňou potriasla.

„Môžete stisnúť silnejšie,“ povedal Evrim. „Vývoj mojej ruky stál vyše dvestopäťdesiat miliónov dolárov. Do jej konštrukcie išlo veľa vojenskej technológie na výrobu protetických končatín. Nemyslím si, že sa zlomí.“ Usmial sa na ňu. Ha hľadala v jeho očiach a postoji niečo nezvyčajné. Niečo iné. Na prvý pohľad však nič nenašla. Ruka bola studená ako dlaň človeka pri chladnom oceáne, ale sálalo z nej ľudské vnútorné teplo. Na prstoch a na dlani boli nalepené zrníčka piesku z mušlí, ktoré Evrim zbieral. Ha si uvedomila, že ruku zvierá príliš dlho, a pustila ju.

„Ha,“ predstavila sa.

„Áno. Doktorka Ha Nguyenová. Víтам vás. Vidím, že viete, kto som.“

Evrím sa opäť obrátil k moru. Ha pochopila, že jej dáva čas prebrať sa zo šoku. Zachovala sa nezdvorilo. Evrim bol od nej o tridsať centimetrov vyšší. Dlhá tvár, dlhé končatiny. Jeho proporcie boli súmerné, príjemne neutrálne, iba máličko idealizované. Mal postavu, na ktorej vyzerali dobre aj otrasné šaty, preto ich používali ako figuríny vo výkladoch aj na módných mólach. Ha si všimla, že v duchu o Evrimovi hovorí ako o ňom. Ibaže on nebol naozaj on. Evrim bol... boli... čo?

Vidím, že viete, kto som.

Naozaj? Čo o ňom vlastne vie? V mysli odškrtyvala zoznam svojich poznatkov. Evrim bol (údajne) jediná vnímajúca umelá bytosť, ktorú ľudstvo zostrojilo. Plnohodnotný android. Najdrahší

samostatný projekt, s výnimkou vesmírneho výskumu, na ktorý sa kedy podujala súkromná spoločnosť. Stále počúvala, že na tento okamih ľudstvo dlho čakalo: na samostatne mysliacu formu života, čistý produkt nášho technického umu.

Evrím bol podnetom aj obeťou série narýchlo prijatých zákonov, ktoré vylučovali jeho prítomnosť – a prítomnosť bytostí ako on – vo väčšine vládnych štruktúr na svete, krajiny pod správou direktoriátu OSN nevynímajúc. Samotný (samotná? samotné? – Ha rozčuľovalo rodové malomeštiactvo jej mozgu) Evrím bol vo väčšine sveta zakázaný. Pre jeho existenciu otriasli zemegulou násilné protesty. Ha mala v živej pamäti ozbrojencov, ktorí vtrhli do sídla DIANIMY v Moskve, aj výbuch v parížskom úrade. Technického viceprezidenta firmy zabila na jachte v Karibiku lietajúca mína s DNA zameriavaním. Ha si vybavovala aj zábery z obrazovky na strope hotelovej izby, keď sa nejaký muž zaživa upálil pred bránou Vatikánu.

Niekto sa upálil iba preto, lebo si na svete. Aký to musí byť pocit?

Uvedomila si, že na Evrímovi ju najväčšmi znepokojuje, ako sa ho jej mozog pokúša zaradiť do kategórie, do ktorej sa pohodlne nezmestí. Rada by sa toho zbavila, unikla pred nutkaním napchať androida nasilu do otvoru presne vymedzeného tvaru, ako dieťa, ktoré zatĺka do úzkej dierky na doske hrubý kolík. Pred túžbou priradiť mu konkrétny rod. Ha pracovala v medzinárodnom vedeckom prostredí. Osvojila si zvyk rozprávať (a myslieť) v angličtine a používať jej zastarané zámená „on“ a „ona“ v tretej osobe.

Prepla mozog späť do turečtiny, svojho druhého jazyka. Zámeno „o“ v tureckom jazyku je rodovo neutrálne. Obchádza všetky prekážky. Nahrádza anglické „on“, „ona“, „ono“, ale aj „oni/ony“ v množnom čísle. Ha začala Evrím v duchu označovať tureckým zámenom „o“ – uzavretým ako tvar tohto písmena, holistickým, inkluzívnym. Problémy s rodom razom zmizli, pocit nesúlady sa rozplynul. Namiesto toho pocítila nefalšovaný údiv a ohromenie.

Skôr ako si uvedomila, čo robí, podala Evrimovi makarónku. Z rozhovoru na strope nad hotelovou posteľou vedela, že Evrim neje, hoci má chuť aj čuch. Nespí a nikdy nič nezabudne.

Ale ako môže byť niekto človekom a nezabúdať? Nikdy nespáť ani nejesť.

Evrim sa pozrel na predmet v jej ruke. „Je to lastúra? Morský tvor?“

„Makarónka.“

„Čo to znamená?“

„Je to dezert – potravinová zložka.“

„Aha.“ Evrim si ju vzal, položil pečivo na dlaň, strčil doň ukazovákom a ovoňal ho. Usmial sa. „Ďakujem. Také niečo som ešte nikdy nedostal.“

Pri pohľade na rozvetvené neuróny mŕtvych mozgov pod mikroskopom myslím na svojich predchodcov. K životu, ktorý kedysi prebýval v mozgu, neboli o nič bližšie ako archeológ k majiteľovi krčaha, ktorého črepiny vykopal zo zeme. Pionieri neurovedy mohli načrtnúť iba hrubé obrysy spojení, ktoré videli – neúplné základy bývalej pevnosti.

My už dnes dokážeme zrekonštruovať do najmenších detailov celý hrad: nielen každú nitku gobelínov na stenách, ale aj všetky obrazy, čo sa mihli v mysliach dvoranov, ktorí v ňom žili a zomierali.

– Arnkatla Mínerudóttirová-Chanová, PhD.,
Stavba mysli

5

Kaviareň, v ktorej Rustem väčšinou pracoval, stála v zanedbanej časti Astrachánu, neďaleko vybielených múrov miestneho kremľa. Pred niekoľkými storočiami to bol dom iránskeho obchodníka. Bývalý majiteľ vyzdobil budovu ako mešitu – z klenutých stropov sa spúšťali sadrové výklenky pokryté lístkovým zlatom. Lenže architekt, ktorého najal na prelome dvadsiateho storočia, bol fanúšik art deco a celému priestoru dodal príjemný rastlinný nádych. A bývalý majiteľ mal napriek podobnosti s mešitou v oblube vyobrazenia ľudí – najmä strategicky zahalených pružných žien, ktoré naberali vodu z fantastických prameňov alebo ležali na divánoch pod altánkami bohato ovešanými strapcami hrozna.

Čas dodal freskám patinu a olúpal ne jeden pozoruhodný výjav. Neobratné doplnky ich ešte viac pokazili – drevené obloženie bez okolkov preseklo kúpajúcu sa krásavicu napoly, dvere predčasne ukončili sultánov lov na leva. Ale architektúra a fakt, že budovu v priebehu desaťročí postupne rozdelili na byty a skladiskové priestory, poskytovali súkromie. Kaviareň tvorilo bludisko malých miestností oddelených drevenými mriežkami alebo schovaných pred zvedavými zrakmi práchnivejúcimi zamatovými závesmi či svojráznymi štekľivými gobelínmi, na ktorých sa stretávali obrázky *Tisíc a jednej noci* s umeleckým štýlom z neskorého obdobia Ruskej ríše.

Kaviareň prevádzkoval Turek, ktorý naznačoval, že z Istanbulskej republiky ho vyhostili pre akýsi ohavný zločin. Jeho kráľovstvo sa nachádzalo na prízemí zahalenom parou z obrovského lesklého mosadzného samovaru, ktorý servíroval sto šálok čierneho čaju za hodinu. Varili tu takú hustú tureckú kávu, že by nadnášala aj divého byvola. Najatý Kazach griloval jesetera, údajne načierno uloveného v Kaspickom mori. Prísľub nelegálnosti dodával rybe chuť zakázaného korenia, aj keď všetci vedeli, že pochádza z umelého chovu: posledný kaspický jeseter sa buď šikovne vyhýbal zániku v tichu morských hlbín, alebo ho dávno zjedli.

Turek preberal a odovzdával správy, a keď sa po vás zháňala osoba, s ktorou ste sa nechceli stretnúť, vyslal vám do terminálu varovné cinknutie – túto službu poskytoval stálym zákazníkom bezplatne.

Rustem bol pravidelným zákazníkom kaviarne už takmer rok, od svojho prvého dňa v Astrachánskej republike. Väčšinou prichádzal skoro ráno, usadil sa vo výklenku za závesom a deň začal *kahvalti*, tureckými raňajkami s olivami, fetou, natvrdo uvařeným vajíčkom, bielym chlebom a figovým džemom. Svoj kútik často neopúšťal pred západom slnka.

Obchody šli dobre. Astrachánska republika, ktorá sa ustavične obzerala po obyvateľoch so zaujímavými schopnosťami, mu mala čoskoro poskytnúť pas aj svoju pochybnú ochranu.

Dnes naňho Turek po príchode kývol. „Na vašom mieste čaká žena s maskovacím štítom. Pýtala sa na vás menovite. Len aby ste vedeli.“

Rustem rozmýšľal, či nemá utiecť.

Nie, takto by ho Moskva nezabila. Neunúvali by sa s osobnou návštevou. Neprijemnosti, ktoré im spôsobil, stáli nanajvýš za samovražedný dron veľký ako osa, ktorý by mu v bočnej uličke odtrhol polovicu tváre. Alebo im nestál ani za to. Po roku s kompletnou tvárou to videl skôr ako poslednú možnosť.

„Vďaka.“

Sedela vo výklenku s grilovaným jeseterom na tanieri a na odlesku štítu sa jej v polsekundových intervaloch striedali tváre, takže oko si nestihlo zvyknúť na jednu, a už sa zmenila na nasledujúcu. Muži, ženy aj koktejl prchavých a podmanivých nebinárnych tvárí. Niektoré boli krásne, iné priemerné, ďalšie odporné. Patrili skutočným ľuďom, alebo ich náhodne generoval štít?

Nechty na drobných rukách jej zdobil zlatý lak, prsty mala od druhého kĺbu zafarbené platinovosivou a lesklé od rybieho tuku. Jeseter bol napoly zjedený. Keď vstúpil do miestnosti, žena prežúvala, poltucet úst a párov zubov si vychutnávali každý kúsok.

Zjavne rada je.

Rustema jedlo veľmi nezaujímal, hoci jeseter tu bol chutný. Kávu vedel doceniť iba do takej miery, koľko kofeínu mu poskytla – práve preto mal rád Turkovo silné bahno.

Pravda bola taká, že Rustem žil väčšinu času mimo fyzického prostredia, celé hodiny trávil prilepený k terminálom, stratený vo svete svojej práce. Vracal sa z neho, až keď sa za oknom zotmelo a zomieral od smädu alebo od hladu.

Pri prenikaní do neurálnych sietí nepoužíval virtuálnu realitu ani trojrozmerné modely: v mladosti si ich nemohol dovoliť. V malom rodnom meste Jelabuga v bývalej Tatárskej republike (dnešnej súčasť Uralskej federácie) začínal na špinavých termináloch v prastarej hodinovej internetovej kaviarni. Nachádzala sa v plesnivom suteréne a sto rokov pred jeho narodením tam sídlila komunistická strana.

Namiesto virtuálnej reality sa spoliehal na vlastnú koncentráciu, ktorú získal, keď žil v jednoizbovom byte s rodičmi, ktorí sa neprestajne hádali. Naučil sa uniknúť zo skutočného sveta do svetov, ktoré si sám vytvoril.

V internetovej kaviarni túto schopnosť využíval pri stavbe modelov vo vlastnej mysli, ktoré ho dovedli rovno k zadným vrátkam. Naučil sa hekovať systémy, kým sa všetci ostatní okolo neho pokúšali navzájom zničiť a vykrikovali nadávky. Celkom ako doma.

A on rovnako ako doma odchádzal do svojich neurálnych svetov.

Aspoň v dospelosti mohol nerušene pracovať na tichom mieste, kde sa dalo na dlhé hodiny ponoriť hlboko do neurálnych sietí, vetiev a križovatiek, slepých uličiek a slučiek pamäťových máp.

Rustem si zložil z pleca tašku na zem a sadol si. Čašník prišiel o dve sekundy po ňom s *kahvalti* a dvoma šálkami kávy na otlčenom cínovom podnose, spolu s obligátnym pohárom vody.

Žena si utrela platinové prsty a položila na stôl terminál. Veľmi personalizovaný, veľmi drahý a veľmi nový.

Počkala, kým odíde čašník.

„Pred dvoma rokmi sa niekto na diaľku nabúral do siete autonómnej nákladnej lode v Marmarskom mori a spôsobil, že narazila do jachty a zabila menej známeho, ale veľmi vplyvného moskovského ultraoligarchu.“

Škoda posádky a ultraoligarchovej najnovšej manželky, ale inak to nešlo – niekedy je nevyhnutné obetovať aj zopár nevinných.

Hlas zbavený akéhokoľvek identifikovateľného zafarbenia a sploštený maskovacím štítom pokračoval: „Pred rokom niekto prinútil údržbárskeho robota v katarskom mrakodrape, aby ponad zábradlie postrčil iránskeho obchodníka, ktorý potom dopadol na porfýrovú dlažbu z tridsaťmetrovej výšky.“

To bola, naopak, dokonalá práca.

Rustem pokrčil plecami. „Je možné, že tie udalosti niekto spôsobil. Alebo aj nie. Počul som, že ani v jednom prípade sa nenašli dôkazy manipulácie s UI. Autonómne nákladné lode majú každú chvíľu nejaký problém a údržbárskym robotom by som sa zďaleka vyhol. Nepustil by som ich ani k svojim uterákom. Je to príliš riskantné.“

Autonómne lode majú problém najmä vtedy, keď ho niekto spôsobí. A údržbárske roboty by k sebe nepustil, lebo vedel, čoho sú schopné v nesprávnych rukách. Alebo v správnych – všetko závisí od uhla pohľadu.

„Čo povieť na toto?“ Žena k nemu posunula terminál.

Rustem prebehol prvých dvadsať obrazoviek – vrchol neurálneho ľadovca. Zabralo mu to tridsať minút. Keď zdvihol hlavu, žena sedela v rovnakej polohe, s prstami spojenými na stole.

„Nemyslím si, že sa to dá.“

„Ani keby to chytil do rúk najlepší? Dajme tomu niekto, komu hovoria Bakunin?“

„Mohli by ste prepojiť päťsto umelých inteligencií nákladných lodí v ľavom hornom kvadrante na tejto prvej obrazovke. Ale človek, na ktorého to chcete hodiť, by pravdepodobne žiadal poistku vo výške päťdesiat percent ponúkanej sumy – a musela by to byť poriadna kopa peňazí. To ich už rovno môžete vyhodiť von oknom.“

Žena vstala. „Predpokladám, že keby sa dotyčnému objavil na účte pekný obnos, mohol by sa pustiť do práce.“ Odsunula záves. „Tešilo ma, Rustem.“

„Aj mňa. Ale zabudli ste si terminál.“

„Nezabudla. Terminál je váš.“

Nielenže sa nezhodneme na tom, ako merať
a rozpoznať vedomie u iných, my nevieme jeho
existenciu „dokázať“ ani u nás. Veda často zavrhuje
naše individuálne skúsenosti – aké je to ovoňať
pomaranč alebo milovať – ako kválié. Pre vedomie
nám tak zostávajú iba hypotézy a metafory: prúd
skúseností. Autoreferenčná slučka. Niečo z ničoho.
Ani jedno nie je postačujúce. Definícia nám uniká.

– Ha Nguyenová, PhD., *Ako myslia oceány*

6

Po bokoch dláždeného nádvoría stáli modlitebné mlynčeky. Automnísi popri nich kráčali a bledostriebornými trojprstými rukami otáčali kotúče. Ich reproduktorové ústa spievali *Namu Myōhō Renge Kyō*. Ha postrehla, že každý hlas je iný, a nijakí dvaja mnísi neboli úplne rovnakí. Hladké hlavy farby starej slonoviny skláňali nadol. Zdalo sa, že privierajú oči ako pri meditácii, ibaže Ha v nich nevidela zrenice, len tmavé zoskupenie šesťuholníkových svetelných senzorov.

Vo svetle neskorého dopoludnia bolo nádvorie chrámu v tom okamihu to najkrajšie, čo Ha v živote videla. Želala si, aby bola schopná náboženských pocitov. Napriek ich absencii nemohla poprieť silu scény pred sebou: Nádvorie sa kúpalo v tieňoch fikusov, nežných obrov rastlinnej ríše, vo vánku sa vlnili vyblednuté modlitebné vlajky a spod elegantných kriviek pagody Van Son sa vznášala aróma vonných tyčiniek. A nad tým všetkým sa rozprestierala krištáľovočistá obloha súostrovia Con Dao.

Počas svojho pobytu by sem mala zájsť častejšie. Lepšie by sa jej tu rozmýšľalo a na rozmýšľanie bude potrebovať veľa času. A samoty. Vždy potrebovala veľa samoty, či už šlo o dlhé hodiny pod vodou, alebo na opustenej pláži. Potrebovala akékoľvek

miesto bez ľudí, lebo iba vtedy jej do seba zapadali myšlienky. Toto miesto by jej pomohlo vyriešiť problém.

Problém s veľkým P. V myslí ho už obracala zo všetkých strán. Neprestajne ho ohmatávala svojím vedomím a sledovala záblesky myšlienok, ktoré sa mihali tesne pod povrchom: *Musíš namodelovať spoločný svet. Interakcie v ňom bude, podobne ako v našom svete, určovať tvar tiel jeho obyvateľov. Formy, ktoré tvoria ich vesmír. Z nich sa potom vynoria ich myšlienky. Uvažuj. Začni od toho bodu. Ako to ovplyvní ich komunikáciu? A ako sa jej musíš prispôbiť?*

Za predpokladu, že nepôjde iba o falošnú pozitivitu. Ďalšiu slepú uličku – nie to, čo hľadám.

„Majú automnísi vedomie?“ opýtala sa.

Evrím bol obrátený smerom od Ha, ponad nízke kamenné múry nádvorcia pagody sa díval na more hlboko pod nimi.

„Je to diskutabilné,“ vyhlásil. „Ako samotný pojem vedomia. Ich mysle sú neuveriteľne komplexné a vrstevnaté, ale zväčša sú to iba programy. Na Ščegolevovej stupnici majú nula celých päť bodu. S takým hodnotením by mali rovnaké práva ako domáce zvieratá: ochrana pred týraním a humánne vyradenie z prevádzky. Na druhej strane, každý automních je neurálna kópia mysle tibetského mnícha, ktorý naozaj žil. Tibetská budhistická republika nešetří peniazmi. Môžete sa ich spýtať na filozofiu, náboženstvo alebo názor na život. Odpovedia vám ako mŕtvi muži, ktorí im slúžili ako predloha. Sú to chodiace archívy spomienok. Neprejavujú však vlastnú vôľu – ich súčasné konanie je automatizované. Keby ste sa pýtali na môj názor, povedal by som, že nemajú vedomie. Nevyvíjajú sa. Nezameriavajú sa na budúcnosť, čo by ste mohli nazvať ‚vôľou‘. Sú ako encyklopédie myslí mŕtvych vyznávačov. Alebo mapy ich vedomia. Lenže mapa nie je to isté ako územie.“

„To je morbidné.“

„Vyskytli sa tvrdenia, že niektorí automnísi reagovali spôsobom, ktorý je prejavom učenia. Mňa to nepresvedčilo. Považujem ich jednoducho za robotov. Keď ostrov evakovali, Tibet odmietol nechať chrám opustený. Takže ich máme na krku – spolu so šiestimi automníkmi, čo sa starajú o chránenú oblasť pre korytnačky na ostrove Hon Bay Canh, ktorá je pre Tibetskú budhistickú republiku posvätná.“

„Nemali by byť chrám aj chránená oblasť majetkom hanojskej vlády?“

„Nie, vláda v Hanoi prenechala kontrolu nad všetkými chrámami v Hočiminovej autonómnej obchodnej zóne tamojšej správe a AOZ, verná svojmu obchodníckemu duchu, ich predala Tibeťanom. Na nevôľu veriacich, ktorých budhizmus je, pravdaže, iného druhu. Navyše to rozzúrilo vietnamských neonacionalistov. Ale za tú cenu im to stálo.“

Keď sme to tu prevzali, prebiehali siahodlhé rokovania – Tibetská budhistická republika sa nevzdáva ľahko. Chceli mať kontrolu nad všetkými chrámami a svätyňami na ostrove. Plánovali tu postaviť prímorský kláštor a žiadali aj ďalšie ústupky. Tibeťania tvrdo presadzujú svoje záujmy. Spomínam si, ako doktorka Mínevudóttirová-Chanová povedala, že si nebola istá, či sú národný štát, náboženstvo alebo korporácia – vedia sa správať ako všetky tri spomenuté spoločenstvá a využijú každý zákon a pravidlo, ktoré sa im hodia.

Napokon vysvitlo, že chrámy na súostroví a chránenú oblasť s korytnačkami dostali do trvalého užívania, takže z Con Dao ich nemožno úplne vytlačiť. DIANIME sa s nimi podarilo uzavrieť zmluvu, ktorá garantuje, že na súostroví nebudú nijakí ľudia – iba automnísi. Museli sme urobiť ešte niekoľko ústupkov: zásobovanie dronmi a robotická údržba. Nikomu sa to nepáči. Altantsetsegová desia možnosti na narušenie bezpečnosti. Ale na druhej strane sa mi nezdá, že modlitby automníčov, meditácia a zber korytnačích vajec s cieľom vypustiť mláďatá do voľnej prírody niekomu ublížia.“

Väčšina robotov vošla do pagody, odkiaľ znel gong. Jeden zostal na nádvorí, polieval figovník v kvetináči. Ha si všimla Evrimovu znechutenú grimasu, keď pozoroval automnícha pri práci.

„Nemáte ich rád, však?“

„Nie. Pripadajú mi desiví. Odpudiví. Asi je to podobné, ako keď sa vy pozriete na opicu. Znepokojujúce.“

„Opice pre mňa nie sú znepokojujúce. A myslím si, že ani pre väčšinu ľudí.“

„Nie? Hádal by som, že vás rozrušia. Tak veľmi sa na vás podobajú, ale v degradovanom stave. Ako nevydarený pokus.“

„My sa tak na ne nedívame.“

Evrim pokrčil plecami a obrátil sa na odchod. Počul štartovať motor transportéra a cítil, že sa blíži.

„Predpokladám, že video ste videli.“

„Nie.“

Evrim zastal na strmom kamennom schodisku, ktoré klesalo od pagody.

„Nestretli ste sa s doktorkou Mínervodóttirovou-Chanovou? Myslel som, že ste mali dohodnuté...“

„Nie. V neprítomnosti poslala svojho zástupcu.“

„Takže vás o ničom neinformovali?“

„Viem, pravdaže, prečo som tu. Mám hrubú predstavu o situácii. Oboznámili ma s ňou, skôr ako ma najali. Ale...“

„Ale nepovedali vám podrobnosti o tom, čo som tu videl za posledného pol roka.“

„Nie. Nijaké podrobnosti.“

„Zvláštne,“ poznamenal Evrim. „Doktorka Mínervodóttirová-Chanová musela mať niečo neodkladné, keď zrušila vaše stretnutie.“

„Alebo vám dôveruje. Nepochybuje, že ma do všetkého zasväťte. Ste predsa tímlíder.“

„Áno, som... A určite si kladiete otázku, čo tu robím a prečo vediem tento výskum. Existujú na ňu jednoduchšie alebo zložitejšie odpovede. U doktorky Mínervodóttirovej-Chanovej je to

pravidlo: vždy má viac ako jeden dôvod. Ale moja prítomnosť má niekoľko zjavných vysvetlení. Prinášam isté výhody. Napríklad nikdy nezabudnem, čo som videl. A pod vodou fungujem rovnako dobre ako na súši. Myslím si však, že pravý dôvod, prečo som tu – nikto mi to nepovedal, iba som si to domyslel –, je testovanie mojich schopností. Príležitosť vystaviť moju myseľ niečomu náročnejšiemu ako rozhovoru alebo laboratórnemu kognitívnemu testu. Zistiť, ako sa zachovám pri konfrontácii s problémom reálneho sveta takéhoto rozsahu. Aspoň taká je moja teória.“

„A ako sa test podľa vás vyvíja?“

„Zatiaľ som dokázal, že mám dosť rozumu, aby som pochopil, že potrebujem nájsť správnu osobu na túto prácu – čiže vás – a poskytnúť jej svoje služby.“

„To je veľmi pokročilé myslenie,“ pochválila ho Ha. „Málo ľudí je schopných takého prejavu pokory.“

„Nie je to pokora, ale obyčajná úprimnosť. Posledných šesť mesiacov ma naučilo, že tento problém je nad moje schopnosti. A pravdupovediac, aj keď je vaša kniha ohromujúca, myslím si, že aj nad vaše. Je však šanca, že nie je nad schopnosti nás oboch, ak sa spojíme.“ Evrim sa usmial.

Vtedy to Ha konečne uvidela. Áno. Preto ľudstvo nikdy nezostrojí inú humanoidnú UI. Jeho úsmev bol dokonalý. Nefalšovaný a bezprostredný. Úplne ľudský.

Práve preto bol ako tieň našej smrti. Evrimova existencia implikovala našu. Naznačovala, že ani my nie sme nič iné ako stroj – roj donekonečna sa opakujúcich naprogramovaných impulzov. Ak mal Evrim vedomie a vyrobili sme ho my, potom je možné, že aj nás niekto vyrobil. Stroj z iného materiálu. Chodiacu kostru obalenú svalmi, ktorá si namýšľa, že má slobodnú vôľu. Niečo, čo vzniklo iba náhodou. Alebo z rozmaru – či sa niečo také dá zostrojiť.

„Aký je zmysel androidov?“ opýtala sa raz Mínevudóttirovej-Chanovej reportérka na streame. „Načo vynakladať úsilie, aby vyzerali tak ľudsky, keď stvoriť človeka takmer nič nestojí?“

Mínervudóttirová-Chanová jej odpovedala: „Ľudstvo má jednu ohromnú a zároveň desivú schopnosť: vždy urobíme všetko, čo dokážeme.“

Vykročili po schodoch od pagody.

Sme viac než fyzické prepojenia, ktoré tvoria našu myseľ – ale význam materiálneho substrátu je nepopierateľný. Videli ste ho napríklad pri jedení kurčaťa: belavé vlákna na tanieri sú nervy – zväzky axónov, dôkaz mäsitých spojení, bez ktorých by nemohla fungovať nijaká sofistikovaná myseľ na zemi.

O duši sa dajú viesť spory donekonečna. Ale bez konektómu, ktorý tvoria miliardy aktívnych synapsií nervovej sústavy, by neexistovala ani najjednoduchšia forma pamäti. Každá spomienka na limonádu, ktorú ste vypili, je elektrochemický blesk vo svaloch na mikroskopickej škále. Preto hovorím, že „staviam“ mysle: sú rovnako hmatateľné ako tehlový múr.

– Arnkatla Mínerudóttirová-Chanová, PhD.,

Stavba mysli

7

Eiko vyzrel cez mreže barakov na spracovateľskú palubu. Proti chladu sa chránil dvoma prikrývkami z recyklovaného plastidolu. Búrka ustúpila. Loď sa stále zmietala na vlnách a baraky páchli potom strachu a vývratkami, ale najhoršie bolo za nimi.

Eiko pritlačil tvár k mrežiam, aby unikol pred smradom žalúdočných štiav. Líca mu bičovali slané kvapôčky. Mŕtvolný pach úlovkov, ktoré sa na palube pod ním topili v rozriedenej ružovej krvi, bol prijateľnejší.

Robotníci na zmene tvrdo pracovali pri pásových dopravníkoch. Čepele nožov zarezávali do brúch rýb, vyvrhnuté vnútornosti hádzali do modrých plastových vedier. Vypitvané ryby kládli na dopravníky, ktoré ich odvážali do výrobnnej miestnosti, kde ich rýchlo zmrazovali do blokov a posielali do mraziacich boxov. Pohyby robotníkov boli úsporné, mechanické. Neplytvali energiou. Pripomínali roboty. Na palube sa stále dali vidieť hrdzavé zvyšky podstavcov po ozajstných robotoch, ktoré robili tú istú prácu v minulosti.

Roboty však vyžadovali dôkladnú údržbu a veľmi citlivo reagovali na vrtochy počasia na mori. Elektrina sa so slanou vodou neznáša. Stroje ohrozujú hrdza, hniloba a skraty. Je to príliš nákladné. *My ľudia sme lepšie roboty. S lacnejšou údržbou a ľahšie nahraditeľné.*

O nohu portálového žeriava sa opierala strážkyňa a potáhovala z hadičky vaporizéra, ktorá jej trčala z pleca. Vydychovala oblaky dymu, jednu ruku mala voľne položenú na pažbe pušky zavesenej okolo krku. Oči mala prázdne. Eiko nepoznal jej pravé meno. Ostatní strážcovia ju volali „Mních“. Nikdy nerozprávala, ale Eikovi máločo uniklo: bývalá žoldnierka v Juhoafrickej oblasti s limitovaným režimom a legionárka Parížskeho protektorátu v OLR Pobrežia slonoviny. Vždy nosila sivý odev. Okrem pušky mala pištoľ pri páse a nôž na stehne. Opasok ovešaný výzbrojou: putá, elektrický obušok, ale aj ďalšie predmety, ktoré Eiko nepoznal.

Strážcovia svoju výzbroj milovali. Rôzne pušky, pištole, nože – nože mali obzvlášť v láske. Radi rozprávali, kde ich kúpili a ako ich používali. Oblečenie z technického materiálu mali posiate zipsami a skrytými vreckami. Aj keď nenosili štandardné uniformy, ich personalizované oblečenie vyzeralo napokon rovnako.

Ani vzhľadom sa napriek rôznemu pôvodu takmer neodlišovali: muži boli veľkí, napumpovaní proteínom, bradatí a hluční. Tí s vlasmi ich mali dlhé, ostatní si oholili hlavy až na kožu.

Všetci muži boli surovci. Udierali pažbami zbraní, hlasno sa smiali a strkali jeden do druhého.

Ženy boli iné: tiché, nakrátko ostrihané. Oči mali vždy privreté, akoby ich to robilo menej zraniteľnými. Boli tvrdšie ako muži.

Eiko narátal osem strážcov: šesť mužov a dve ženy. Mohlo ich byť viac, ale pochyboval o tom. Loď nebola až taká veľká. Na palube strávil sedemdesiatštyri dní. Za ten čas videl iba ôsmich. Väčšinu poznal po mene. Naučil sa ich zvyky. Zistil niečo o ich minulosti.

Pretože nemal terminál, pero ani papier, informácie ukladal do pamäťového paláca, ktorý postavil vo svojej mysli. Ten jeho vyzeral ako japonský hostinec. Nie hocijaký, ale Minaguči-ja na ceste Tokaidó medzi Tokiom a Kjótom. V hostinci nikdy nebol, ale čítal o ňom v prastarej knihe od *gaijina* menom Oliver

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Hora v mori***.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.